

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА № 1
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА № 2

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

ХАРКІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ОСЕРЕДОК
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
«АСОЦІАЦІЯ ЦИВІЛІСТІВ УКРАЇНИ»

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

**Матеріали XXI науково-практичної конференції,
присвяченої 101-й річниці з дня народження
доктора юридичних наук, професора,
члена-кореспондента АН УРСР,
ректора Харківського юридичного інституту
(1962–1987 рр.)
В. П. Маслової**

(Харків, 17 лютого 2023 р.)

Харків
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
2023

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
рішенням кафедри цивільного права № 1
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 7 від 16 березня 2023 р.)*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Гетьман А. П. – доктор юридичних наук, професор, ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, академік НАПрН України (голова оргкомітету конференції);

Журавель В. А. – доктор юридичних наук, професор, в. о. президента НАПрН України, академік НАПрН України (заступник голови оргкомітету конференції);

Лученко Д. В. – доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (член оргкомітету конференції);

Борисова В. І. – професор, завідувач кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент НАПрН України, голова координаційного бюро з проблем сімейного права відділення цивільно-правових дисциплін НАПрН України, (член оргкомітету конференції);

Яроцький В. Л. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент НАПрН України (член оргкомітету конференції);

Ходико Ю. Є. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (секретар конференції)

Цивільне право: проблеми теорії та правозастосування : матеріали XXI наук.-практ. Ц58 конф., присвяч. 101-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2023 р.). – Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2023. – 341 с. – Електронне наукове видання. – <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbimyky-naukovyh-konferenczij/>.

ISBN 978-617-8198-07-2

У збірнику представлено матеріали чергової, вже 21-ї науково-практичної конференції, проведення якої було започатковано у 2003 р. і яка присвячується в цей раз 101-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора Василя Пилиповича Маслова.

Захід традиційно зібрав учених-цивілістів закладів вищої освіти, провідних наукових установ України, Казахстану, Узбекистану й практичних працівників, які розглянули актуальні проблеми приватного права (цивільного, житлового, сімейного, права інтелектуальної власності), а також проблеми господарського права.

Видання адресоване науковим працівникам, аспірантам, викладачам закладів юридичної вищої освіти (факультетів ЗВО), а також працівникам суду, адвокатури, органів юстиції, практикуючим юристам, іншим особам, які вивчають і застосовують цивільне, сімейне, житлове, цивільно-процесуальне та господарське законодавство.

УДК [346+347](063)

© Національна академія правових наук України, 2023

© Харківський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації «Асоціація цивілістів України», 2023

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023

ISBN 978-617-8198-07-2

***Василь Пилипович Маслов,
ректор Харківського юридичного інституту
(нині – Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)
у 1962–1987 роках***

ЗМІСТ

Василь Пилипович Маслов – видатний вчений-цивіліст	9
<i>Кузнєцова Н. С.</i> Цивільний кодекс України на порозі третього десятиріччя	11
<i>Кохановська О. В.</i> Традиції й сучасні тенденції у розумінні дарування та договору дарування	14
<i>Сулейменов М. К.</i> Гражданское право Республики Казахстан: нерешенные проблемы	17
<i>Борисова В. І.</i> Акціонерне товариство – організаційно-правова форма юридичних осіб приватного права	21
<i>Галянтич М. К.</i> Проблеми визначення місця проживання фізичної особи в період військових дій	25
<i>Гриняк А. Б.</i> Законопроект 6013: аргументи «за» і «проти» доцільності визнання Господарського кодексу України таким, що втратив чинність ...	28
<i>Кот О. О.</i> Передумови оновлення цивільного законодавства України	31
<i>Спасибо-Фатєєва І. В.</i> Концептуальні аспекти реформування цивільного законодавства	35
<i>Харитонов Є. О., Харитонова О. І.</i> Ліберальні засади взаємин приватної особи та держави у відкритому суспільстві	39
<i>Яроцький В. Л., Філонова Ю. М.</i> «Володіння» як цивільно-правова категорія в сучасних умовах рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України	42
<i>Ватрас В. А.</i> Прикладні аспекти використання правової доктрини як джерела права у судовій практиці	48
<i>Жорнокуй Ю. М.</i> Реформа цивільного законодавства чи повернення у 1990-ті роки: актуальність одного питання	52
<i>Зайцев О. Л.</i> Публічні закупівлі у період воєнного стану	57
<i>Зеліско А. В.</i> Місце сільськогосподарських кооперативів у системі юридичних осіб приватного права	60
<i>Зозуляк О. І.</i> Про цивільні правовідносини в контексті ускладнення правових зв'язків у їх структурі	63
<i>Карагусов Ф. С.</i> О создании юрисдикции общего права и функционировании <i>exorbitant jurisdiction</i> на территории Казахстана	69
<i>Караходжаева Д. М.</i> К вопросу о формировании концепции реформы гражданско-правового регулирования права собственности и иных вещных прав в Республике Узбекистан	74
<i>Коссак В. М.</i> Захист прав корпоративних інвесторів в умовах воєнного стану	78
<i>Красицька Л. В.</i> Відшкодування (компенсація) шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення	81
<i>Кройтор В. А.</i> Проблема визначення поняття доказів та засобів доказування в сучасному Цивільному процесуальному праві України	84
<i>Кухарев О. Є.</i> Сутність обов'язку спадкоємця відшкодувати витрати на поховання спадкодавця	88

<i>Лукашевич-Крутник І. С.</i> Місце відкриття спадщини в умовах воєнного стану в Україні	92
<i>Мошак Г. Г.</i> Приватноправова складова права внутрішнього судноплавства ФРН	94
<i>Мічурін Є. О.</i> Окремі проблеми приватно-правового регулювання суспільних відносин щодо інформаційних технологій (ІТ)	96
<i>Миронова Г. А.</i> Попередні розпорядження пацієнта: європейські правові стандарти та місце у праві України	100
<i>Менджул М. В.</i> Дія принципу заборони насильства в сім'ї в умовах воєнного стану в Україні	103
<i>Надьон В. В.</i> Переддоговірна відповідальність у світлі рекодифікації цивільного кодексу України з урахуванням законодавчого досвіду країн ЄС	106
<i>Некіт К. Г.</i> Європейські підходи до визначення правової природи цифрових активів	110
<i>Okyulov Omonboy, Kholbaev Sobir.</i> Features of the use of a limited liability company as an organizational and legal form of a cluster in agricultural production	113
<i>Пучковська І. Й.</i> Договір про задоволення вимог іпотекодержателя – домовленість про самозахист кредитора	119
<i>Шимон С. І.</i> Проблема розподілу авторських прав на службовий твір	122
<i>Якубівський І. Є.</i> Компенсація за порушення майнових авторських та суміжних прав за новим Законом України «Про авторське право і суміжні права»	126
<i>Аврамова О. Є.</i> Цивільно-правове регулювання метавсесвіту: постановка проблеми	129
<i>Біляєв О. О.</i> Відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок здійснення спортивної діяльності	133
<i>Борисов І. В.</i> До проблеми організаційних форм інноваційних структур в умовах сучасної моделі розвитку економіки	136
<i>Воловик В. В.</i> Природний газ як специфічний об'єкт цивільних прав	140
<i>Гаврік Р. О.</i> Практичні аспекти застосування способів захисту сімейних прав при вирішенні справ про встановлення режиму окремого проживання подружжя	142
<i>Гуцуляк В. К.</i> Юридична характеристика договору про спільну діяльність	146
<i>Даниленко О. В.</i> Щодо цифрових речей як нових об'єктів цивільних прав	148
<i>Донець А. Г.</i> Чинники, що обумовлюють цінність віртуальних активів як нематеріальних об'єктів віртуальних світів (метаверсу)	154
<i>Іванова К. Ю.</i> До проблеми розпорядження правами на об'єкти права інтелектуальної власності	157
<i>Ісаєв А. М.</i> Віндикація грошей та цінних паперів на пред'явника за Цивільним Кодексом України	160

<i>Карнаух Б. П.</i> Пособництво і підбурювання в деліктному праві США	163
<i>Кириченко Т. С.</i> Проблеми правового регулювання захисту прав дітей	167
<i>Колісникова Г. В.</i> Захист прав споживачів щодо безпечності харчових продуктів під час військової агресії	169
<i>Коробцова Н. В.</i> Особливості надання медичної допомоги в умовах надзвичайних станів	172
<i>Кохановський В. О.</i> Принципи, на яких ґрунтуються і завдяки яким оновлюються уявлення про немайнові права в сучасній Україні	175
<i>Кравчик М. Б.</i> Окремі аспекти новелізації форми заповіту	178
<i>Кривобок С. В.</i> Деякі проблемні питання поділу спільного майна подружжя та шляхи їх вирішення	181
<i>Кулик М. М.</i> Військові облигації України як електронні цінні папери та їх правовий режим серед новітніх об'єктів у теорії цивільного права України: фінансовий капітал чи цифровий актив?	183
<i>Лепех С. М.</i> Розпорядження на випадок смерті щодо права на гроші, банківські метали, розміщені на рахунках	186
<i>Маліновська І. М.</i> Новели правового регулювання «назви твору», «персонажу твору» як об'єктів авторського права	190
<i>Маслова-Юрченко К. О.</i> Теоретичні аспекти захисту права на житло	193
<i>Мороз О. В.</i> Щодо змісту цивільно-правового договору	197
<i>Морозова С. Є.</i> Проблеми і перспективи законодавчого врегулювання досудового вирішення спорів	200
<i>Музика Т. О.</i> До питання про коло об'єктів цивільних прав на майно у сфері будівництва	202
<i>Печений О. П.</i> Негаторні вимоги у спорах про спадщину: динаміка судової практики	206
<i>Піддубна В. Ф.</i> Договір земельної ділянки: окремі правові питання	209
<i>Пономаренко О. М.</i> Перспективи розвитку сімейного законодавства України щодо визнання та захисту одностатевих сімейних союзів	212
<i>Попов В. А.</i> Щодо визначення окремих питань у сфері звернення стягнення на успадковане майно, що є предметом застави	215
<i>Попова С. О.</i> Деякі питання про статус юридичних осіб публічного права в контексті оновлення Цивільного кодексу України	218
<i>Савченко В. О.</i> Практика застосування конклюдентних дій на прикладі Трірського винного аукціону	221
<i>Сіщук Л. В.</i> Способи проведення загальних зборів акціонерів за новим Законом України «Про акціонерні товариства»	223
<i>Сурженко О. А.</i> Значення принципу добросовісності при здійсненні та захисті суб'єктивних цивільних прав	228
<i>Твердохліб Е. В.</i> Особливості нормативного регулювання заміни осіб у зобов'язанні	231

Тупицька В. О. Медіація як спосіб захисту прав учасників кредитних відносин	234
Уразова Г. О. Підстави виникнення фідучіарних обов'язків у цивільних правовідносинах	236
Ходєєва Н. В. Особливості переддоговірної відповідальності закладів охорони здоров'я перед пацієнтом – специфіка суб'єктного складу	238
Чалий Ю. І. Презумпція диспозитивності норм договірної права	243
Череватенко І. М. Практичні аспекти визначення підсудності справ за позовами про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню	245
Yuldashev Jakhongir. Development of corporate relations through the effective use of modern information technologies	249
Янишен В. П. Окремі аспекти врегулювання простроченої заборгованості на ринку споживчого кредитування	252
Iasechko Svitlana. Features of regulating the turnover capacity of objects created by artificial intelligence	255
Замуравкіна Р. М. Правові питання договору купівлі-продажу житла	259
Казанцев С. В. Правила лояльності в командитному товаристві ..	261
Абрамчук Д. В. Способи укладення цивільно-правових договорів на основі примірною договору	264
Борсук В. О. Поновлення батьківських прав: поняття та правові наслідки у законодавстві та правовій доктрині	268
Вагіна І. Д. Види договорів між матір'ю, батьком та дітьми у правовій доктрині та законодавстві	270
Дем'янчук І. Р. Участь територіальних громад у цивільних відносинах: проблеми законопроекту № 6013	274
Ещанова Д. А. Проблемы совершенствования законодательства об обязательном страховании в Республике Узбекистан	278
Карташов В. В. Договірне регулювання відносин з управління чужими справами	282
Кириченко В. В. Актуальність впровадження телемедицини послуг	285
Кузик В. В. Критерії відмежування підприємницьких та непідприємницьких товариств	288
Лаленков С. М. Деякі проблеми здійснення прав та обов'язків батьками під час воєнного стану	293
Ліпатнікова О. О. До питання реалізації права застави	297
Мартинюк Ю. В. Медіація як дієва форма альтернативного неюрисдикційного захисту цивільних прав у договірних зобов'язаннях	300
Мудрий О. А. Поняття та юридична природа грошових зобов'язань ...	302
Науменко В. В. Генеза поняття «насильство в українській сім'ї» – цивільно-правовий аспект	305
Нестеренко В. О. Про спадкування зброї	308
Орешич В. В. Феномен віртуальної (цифрової) особистості у розумінні цивільного права	312

<i>Павлова А. С.</i> Способи розподілу майна колишнього подружжя за законодавством України та зарубіжних держав	315
<i>Пак О. В.</i> Генеза цивільно-правового регулювання он-лайн тренувань	319
<i>Скрипник В. В.</i> Право на відмову від виконання договору на підставі невиконання зустрічного обов'язку контрагентом у деяких зарубіжних правопорядках	322
<i>Славич В. І.</i> Введення у проблематику цивільно-правової природи переходу корпоративних прав	326
<i>Слободенюк В. А.</i> Проблемні аспекти договірної регулювання постачання природного газу на тимчасово окуповані території України	327
<i>Табурець Д. В.</i> Переддоговірні документи як джерело права	331
<i>Хрущ В. Л.</i> До питання про форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на ранніх етапах розвитку людства	334
<i>Чорний І. В.</i> Правова послуга та правова допомога: співвідношення понять	337

та нормами ділового обігу. Якщо відвідувач підіймає руку, аукціоніст сприймає це як ставку. Проте така конструкція має певну проблему. Укладання будь-якого договору вимагає усвідомленого акцепту. Тобто, сторона повинна бажати настання передбачених договором правових наслідків. В протилежному випадку виникатимуть питання про фіктивність правочину та вади волі. Існують судові рішення та наукові погляди на користь такого підходу. Вони зводяться до тези, що не бажання укласти договір (відсутність акцепту) не може призвести до виникнення договірних зобов'язань. В цих випадках виникають деліктні, компенсаторні відносини. Проектуючи такий підхід на кейс з Трірським винним аукціоном, можна сказати, що неусвідомлене підняття руки не породжує обов'язок придбати лот, але створює зобов'язання з відшкодування шкоди заданої аукціону (упущена вигода). Детально ця дискусія досліджена у ст. В. О. Савченка *Contracts Implied-In-Fact Like a Form of Will Expression*.

Зазначене вище дозволяє прийти до висновку, що вчинення конклюдентних дій породжує права та обов'язки та є формою договору та способом волевиявлення. Конклюдентні дії призводять до правових наслідків навіть при їх неусвідомлені. Проте варто зазначити, що це правило не розповсюджується на випадки укладання договорів з вадами волі, під впливом омани або коли особа взагалі не усвідомлює свої дії (психічні захворювання, сп'яніння, недієздатність, обмежена дієздатність).

Список використаних джерел

1. Hermann I. Die Willenserklärung im Tatbestande des Rechtsgeschäfts. Jena, 1899. 109 s.
2. Canaris Claus-Wilhelm. Urteilsanmerkung zu BGH, Urteil vom 07.06.1984 - IX ZR 66/83. Neue Juristische Wochenschrift, 1984. 2281 s.
3. Ellenberger J., Palandt Kommentar zum BGB mit Nebengesetzen. Inkl. WEG-Reform und COVID-19. Einführung. Verlag, 2021. 3216 s.
4. Erfordernis des Erklärungsbewußtseins, Веб сайт професора Dr Stephan Lorenz. URL: http://lorenz.userweb.mwn.de/urteile/BGHZ_91_324.htm.

Сіщук Л. В.,
*кандидатка юридичних наук,
доцентка, завідувачка Лабораторії
проблем корпоративного права НДІ
приватного права і підприємництва
ім. академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України*

**СПОСОБИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АКЦІОНЕРІВ ЗА
НОВИМ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА»**

На шляху євроінтеграційних процесів, що відбуваються в Україні, вітчизняне корпоративне законодавство перебуває у процесі постійних та глобальних змін. Особливо приділено увагу акціонерним товариствам, оскільки їх форма корпоративного управління є найбільш складною у порівнянні з управлінням в інших організаційно-правових формах. Це пов'язано з ускладненими механізмами діяльності органів управління.

У контексті регулювання питань скликання та проведення загальних зборів акціонерів важливого значення має процедура щодо дотримання строків, формування порядку денного, ознайомлення з інформацією про питання порядку денного та шляхи їх вирішення, повідомлення акціонерів, складення списку акціонерів, голосування на загальних зборах тощо. При цьому прямий та / або опосередкований вплив на організацію загальних зборів акціонерів має Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Центральний депозитарій цінних паперів, депозитарні установи тощо.

Водночас зовнішні фактори, що відбуваються у світі та у нашій державі, теж відіграли важливу роль у змінах акціонерного законодавства з урахуванням об'єктивних обставин, що зумовлювали застосування конкретних кроків для вирішення правової ситуації. Зокрема, йде мова про поширення у 2019 р. коронавірусного захворювання COVID-19 та законодавчі обмеження, що були викликані обмеженнями та/або ізоляцією суспільних груп збиратися разом у певному місці для вирішення поточних чи стратегічних питань. Це зумовило запровадження дистанційної форми управління акціонерним товариством, зокрема рішенням НКЦПФР було затверджено Тимчасовий порядок скликання та дистанційного проведення загальних зборів акціонерів та загальних зборів учасників корпоративного інвестиційного фонду № 196 від 16.04.2020 р.

У 2022 р. складність процесу організації загальних зборів акціонерів була зумовлена введенням воєнного стану в Україні, у зв'язку з чим дію вказаного Тимчасового порядку № 196 було продовжено до моменту закінчення воєнного стану з внесенням до нього деяких змін. При цьому НКЦПФР було прийнято ряд рішень, що деталізували та уточнювали порядок діяльності органів управління акціонерного товариства впродовж р. з урахуванням умов, що склалися для бізнесу в умовах воєнного стану. Рішенням НКЦПФР № 1183 від 19.09.2022 р. було запроваджено зміни, згідно яких у період дії воєнного стану загальні збори акціонерів акціонерного товариства можуть бути проведені виключно шляхом дистанційного проведення [5]. Наступним Рішенням № 1318 від 06.11.2022 р. встановлено, що у період дії воєнного стану загальні збори акціонерів акціонерного товариства, в яких беруть участь акціонери - власники 100 відсотків голосуючих акцій, можуть бути проведені в очному форматі з урахуванням особливостей, визначених цим рішенням щодо складу акціонерів та їх дій під час проведення загальних зборів [6]. Це

одним Рішенням № 1319 від 06.11.2022 р. було зазначено, що в період дії воєнного стану загальні збори акціонерів можуть проводитися дистанційно відповідно до Тимчасового Порядку та очно за умови участі в загальних зборах акціонерів – власників 100 відсотків голосуючих акцій, якщо акціонерів у товаристві не більше п'яти осіб [4].

Разом із тим процес проведення реформ, спрямованих на розвиток ринку капіталів та організації діяльності акціонерних товариств у відповідності до європейських та міжнародних рекомендацій, продовжувався паралельно до вищенаведених правотворчих дій. Робота над удосконаленням проекту Закону України «Про акціонерні товариства» тривала декілька років з моменту прийняття законопроекту до розгляду у першому читанні Верховною Радою України. 01.01.2023 р. набув чинності новий Закон України «Про акціонерні товариства» [1], в якому запропоновано нові підходи до структури корпоративного управління, яка може бути одно- та дворівневою; запроваджено посаду корпоративного секретаря; змінено вимоги до мінімального розміру статутного капіталу акціонерного товариства та інші зміни.

У частині скликання та проведення загальних зборів акціонерів теж запроваджено немало змін щодо процедури їх організації та прийняття рішень акціонерами в залежності від способу проведення загальних зборів. Зокрема, запропоновано виділяти такі способи проведення загальних зборів акціонерів, як очні, електронні та дистанційні. Крім того, у ч. 2 ст. 28 Закону України «Про акціонерні товариства» [1] передбачено, що очні загальні збори передбачають спільну присутність акціонерів у день і час проведення загальних зборів у місці їх проведення для обговорення та прийняття рішень з питань порядку денного, електронні загальні збори проводяться виключно шляхом електронного заочного голосування акціонерів з використанням авторизованої електронної системи, а дистанційні загальні збори проводяться шляхом дистанційного заповнення бюлетенів акціонерами і надсилання їх до товариства через депозитарну систему України.

У першому випадку акціонери збираються спільно, хоча є й можливість прийняти участь шляхом електронного заочного голосування акціонерів з використанням авторизованої електронної системи, а у наступних двох способах проведення загальних зборів акціонерів їх спільної участі для прийняття рішень не передбачається, оскільки голосування проходить у форматі заочної участі. При цьому проведення загальних зборів акціонерів електронним способом стане можливим лише з 01.01.2024 р. Тим не менш спільності та відмінності у способах проведення загальних зборів можна окреслити вже й зараз.

У всіх випадках скликання загальних зборів акціонерів спосіб проведення загальних зборів акціонерів зазначається у повідомленні про проведення загальних зборів, що надсилається акціонерам особисто або через депозитарну систему України. У разі проведення електронних загальних зборів у повідомленні додатково зазначаються дата і час

початку та завершення голосування за допомогою авторизованої електронної системи, а у разі проведення дистанційних загальних зборів у повідомленні додатково зазначаються дата і час початку та завершення надсилання до депозитарної установи бюлетенів для голосування (ч. 2 ст. 47 Закону) [1].

При проведенні очних та електронних загальних зборів акціонерів після затвердження порядку денного цих зборів передбачено необхідність визначення особи, яка буде взаємодіяти з авторизованою електронною системою у зв'язку з проведенням загальних зборів, оскільки на очних загальних зборах в акціонерів є можливість голосувати заочно без призначення представника через авторизовану електронну систему, а в електронних загальних зборах така система є формою прийняття рішень з усіх питань порядку денного. Крім того, під час проведення очних або електронних загальних зборів авторизована електронна система служить для ознайомлення з інформацією щодо питань порядку денного та документів, наявність яких є необхідною для прийняття відповідних рішень з вказаних питань, для фіксації реєстраційною комісією кворуму загальних зборів акціонерів та формування відповідного протоколу тощо.

Хоча й інші способи організації та проведення загальних зборів акціонерів доступні, тим не менш зазначена вище особливість вказує на провідну роль авторизованої електронної системи у проведенні не тільки електронних, але й очних загальних зборів. Згідно ч. 4 ст. 110 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» авторизованою електронною системою є програмно-технічний комплекс Центрального депозитарію цінних паперів, що відповідає встановленим НКЦПФР вимогам та забезпечує ідентифікацію і реєстрацію власників цінних паперів (їх представників) для участі у зборах власників цінних паперів, отримання документів, з якими власники цінних паперів можуть ознайомитися під час підготовки до зборів, голосування бюлетенем та взяття участі в обговоренні з питань порядку денного, підбиття підсумків голосування з питань порядку денного зборів, а також реалізацію інших функцій, визначених законодавством [2]. Саме до зазначених положень вказаного Закону відсилає НКЦПФР у проєктах своїх рішень щодо проведення загальних зборів акціонерів [3] у контексті визначення поняття авторизованої електронної системи.

На відміну від очних та електронних загальних зборів, дистанційні загальні збори проводяться через депозитарну систему України шляхом взаємодії з депозитарними установами. Водночас при проведенні електронних загальних зборів надсилання повідомлень, внесення змін до проєкту порядку денного, надсилання акціонерами пропозицій до проєкту порядку денного можуть здійснюватися через депозитарну систему України та/або авторизовану електронну систему. Тобто при проведенні електронних загальних зборів є можливим застосування механізму, запропонованого законодавцем для дистанційних загальних

зборів акціонерів.

Незважаючи на те, що існують й інші відмінності у способах проведення загальних зборів акціонерів, варто звернути увагу на деякі нові вимоги до формування та застосування положень нового Закону України «Про акціонерні товариства». Йде мова про правотворчу діяльність на рівні підзаконних нормативно-правових актів, що розробляє Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку у частині способів проведення загальних зборів акціонерів.

З метою уніфікації підходів та більш широкого тлумачення порядку скликання та проведення очних, електронних і дистанційних загальних зборів акціонерного товариства Комісія розробила проєкти рішень для подальшого їх застосування та взяття за основу при розробці та затвердженні локальних корпоративних актів акціонерного товариства. Щодо кожного способу проведення загальних зборів акціонерів НКЦПФР окремо розроблено проєкт рішення «Про затвердження Порядку скликання та проведення електронних загальних зборів акціонерів», проєкт рішення «Про затвердження Порядку скликання та проведення очних загальних зборів акціонерів», проєкт рішення «Про затвердження Порядку скликання та проведення дистанційних загальних зборів акціонерів» [3]. Вказані рішення розміщені на сайті НКЦПФР для ознайомлення та надання пропозицій учасниками ринку капіталів для ефективного впровадження норм чинного законодавства та покращенню діяльності самих же учасників.

Таким чином, нововведення Закону України «Про акціонерні товариства» та проєкти рішень НКЦПФР щодо способів скликання загальних зборів акціонерів є важливим кроком до запровадження у вітчизняну практику правозастосування рекомендацій Європейського Союзу, зокрема Директиви 2007/36/ЄС від 11.06.2007 р. про використання певних прав акціонерів у лістингованих компаніях.

Список використаних джерел

1. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20>»Text.
2. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV зі змінами від 03.01.2023, підстава - 2836-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>»Text.
3. Проєкти рішень, які розроблені на виконання норм Закону України «Про акціонерні товариства» та стосуються діяльності учасників ринків капіталу. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/komisiia-ochikuie-propozytzii-vid-uchasnykiv-ryнку-shchodo-riadu-vazhlyvykh-proiektiv-rishen/>.
4. Щодо внесення змін до рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 19 вересня 2022 р. №1183 : рішення НКЦПФ № 1319 від 06.11.2022 р. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktpfr-utochnyla-mekhanizm-provedennia-zahalnykh-zboriv-at-ta-kif-pid-chas-viiny/>.
5. Щодо особливостей проведення загальних зборів акціонерів та

загальних зборів учасників корпоративного інвестиційного фонду на період дії воєнного стану : рішення НКЦПФР № 1183 від 19.09.2022 р. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktsprfr-detalizuvala-protseduru-provedennia-zahalnykh-zboriv-at-ta-kif-pid-chas-viiny/>.

6. Щодо особливостей на період дії воєнного стану проведення загальних зборів акціонерів акціонерного товариства, в яких беруть участь акціонери - власники 100 відсотків голосуючих акцій : рішення НКЦПФР № 1318 від 06.11.2022 р. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktsprfr-onovleno-vymohy-do-provedennia-zahalnykh-zboriv-at-pid-chas-viiny/>.

Сурженко О. А.,
*кандидатка юридичних наук,
доцентка, доцентка кафедри
цивільного права № 1 Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ТА ЗАХИСТІ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Добросовісність, як один із найважливіших принципів цивільного права, відіграє значну роль при здійсненні та захисті суб'єктивних цивільних прав. Саме завдяки критерію добросовісності можна зробити висновок, чи діяла особа правомірно, чи не зловживала вона своїми правами і чи не порушувала права інших осіб. Тож добросовісність є тим лакмусовим папірцем, завдяки якому можна дійти висновку при вирішенні спорів судом.

Добросовісність розглядають в площині як матеріального права, так і процесуального, як в українських правових реаліях, так і у правових системах країн світу.

Дійсно, що матеріальний і процесуальний аспект добросовісності щільно пов'язані між собою. Так, вищими судовими інстанціями добросовісність розуміється як прагнення особи сумлінно використовувати цивільні права та забезпечити виконання цивільних обов'язків [1]. А складовими принципу добросовісності у цивільному судочинстві вважається: 1) заборона зловживання процесуальними правами; 2) вимога добросовісного виконання процесуальних обов'язків; 3) заборона суперечливої поведінки сторін або правило процесуального естопелю; 4) заборона чинити інші протиправні перешкоди у здійсненні правосуддя (наприклад, введення суду в оману, використання втрачених процесуальних правомочностей тощо) [2].

Як в Україні, так і в інших країнах світу добросовісність сприймається завдяки двом критеріям — об'єктивному, коли добросовісність полягає у дотриманні сторонами розумних правил чесності у договірних